

Analysis of the Outreach Services Dimensions in Public Libraries: Study of the News

Mariam Keshvari (corresponding author)

Assistant Prof. in Knowledge and Information Science, University of Isfahan, Isfahan, Iran. m.keshvari@edu.ui.ac.ir

Samira Amiri

PhD Student, Knowledge and Information Science, University of Isfahan, Isfahan, Iran. samira.amiri610@gmail.com

Abstract

Purpose: Despite the growth of practical experiences, especially in recent years, there is not much knowledge about the outreach services of Iran's public libraries. Among these, one of the remaining unanswered questions is: what are the most important dimensions related to the outreach services of Iran's public libraries?. In this regard, the main objective of this research is to identify the dimensions related to outreach services in Iran's public libraries, in order to ultimately gain a precise insight into these services.

Method: The present research is qualitative and was conducted using the method of content analysis of the news published on the website of the Iran's Public Libraries Foundation. Based on predefined criteria, 37 eligible news items were examined (from 2014 to 2022). Text coding was done using two methods: "InVivo coding" and "descriptive coding." The data were analyzed and examined using MAXQDA software (2019 version).

Result: Analysis of the news on the website of the Iran's Public Libraries Foundation indicates that six main dimensions can be inferred in the activities of outreach services in public libraries: "Social Inclusion", "Creation of Social Capital", "Enhancement of Social Well-being", "Promotion of Reading Culture", "Community Librarianship", and "Strengthening Community Values". The dimensions of "Social Inclusion" and "Creation of Social Capital" comprised 84% and 65% of the focus of outreach services news, respectively. Social Inclusion encompasses the issues of "Development of Social Justice", "Expansion of Access to Reading Resources", "Focus on Unserved Groups," and "Universal Education (Empowerment)." The concept of "Focus on Unserved Groups" with 24 occurrences is the most focused topic in the dimension of Social Inclusion. Creation of Social Capital includes issues such as "Education of Informed Citizens," "Perceived Social Support," "Facilitation of Social Interactions," and "Social Trust Base". Among these, "Perceived Social Support" with 16 occurrences had the highest frequency. The issues of "Preventing Deviant Behaviors", "Enhancing Mental Health", and "Creation of Social Vitality" fall under the dimension of Social Well-being, with the concept of "Creation of Social Capital" having the highest frequency with 21 occurrences. Enhancement of Community Values, focusing on "Cultural Values" and "Religious Values" and had the highest frequency (12 occurrences) related to the concept of "Religious Values". The dimension of Promoting Reading includes issues such as "Familiarity with Library Services", "Increasing Reading Rate", "Filling Leisure Time". "Familiarity with Library Services" and "Filling Leisure Time" had the highest frequency with 4 occurrences. The dimension of Community Librarianship, focusing on librarians interested in providing outreach services, includes the issues of "Personal Interest of Librarians" and "Voluntary Spirit of Librarians," both repeated 3 times in the news.

Originality/Value: The present study is among the first research efforts to examine the dimensions related to outreach services in Iran's public libraries. The identified dimensions, largely linked to the social responsibility of public libraries, indicate the "social value and goodness" of these organizations within communities. It is evident that the findings of this research could serve as a basis for designing a model for library outreach services. Furthermore, attention to this matter could lead to planning and policymaking by public libraries to address unserved communities.

Keywords: outreach services, public libraries, social inclusion, social capital

تحلیل ابعاد خدمات فرانهادی کتابخانه‌های عمومی کشور: مطالعه اخبار

مریم کشوری (نویسنده مسئول)

استادیار، گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران. m.keshvari@edu.ui.ac.ir

سمیرا امیری

دانشجوی دکتری، گروه اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران. samira.amiri610@gmail.com

چکیده

هدف: علی‌رغم رشد تجارب عملی-بالاخص در سال‌های اخیر - دانش‌چندانی در مورد خدمات فرانهادی کتابخانه‌های عمومی کشور موجود نیست. در این میان، یکی از سوالاتی که بدون پاسخ باقی مانده این است که مهمترین ابعاد (مضامین) مرتبط با خدمات فرانهادی کتابخانه‌های عمومی کشور کدامند؟ در همین رابطه، مهمترین هدف پژوهش حاضر شناسایی ابعاد و مفاهیم مرتبط با خدمات فرانهادی در کتابخانه‌های عمومی کشور است، تا در نهایت بتوان بینشی دقیق نسبت به خدمات فرانهادی کتابخانه‌ها کسب کرد.

روش: پژوهش حاضر کیفی بوده و به روش تحلیل محتوای اخبار مندرج در وب‌سایت نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور انجام شده است. بر اساس ملاک‌های از پیش تعریف شده، ۳۷ خبر واجد شرایط بودند که مورد بررسی قرار گرفتند (از ۱۳۹۳ تا ۱۴۰۱). برای کدگذاری متن از دو روش «کدگذاری از خود متن» و «کدگذاری توصیفی» استفاده شد. داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار مکس کیودی‌ای (نسخه ۲۰۱۹) تحلیل و بررسی شدند.

یافته‌ها: تحلیل اخبار مندرج در وب‌سایت نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور نشان می‌دهد شش بعد (مضمون) اصلی در فعالیت‌های فرانهادی کتابخانه‌های عمومی قابل استنباط است: «شاملیت اجتماعی»، «خلق سرمایه اجتماعی»، «تقویت بهزیستی اجتماعی»، «ترویج فرهنگ مطالعه»، «کتابداری اجتماعی»، و «تقویت ارزش‌های اجتماعات». ابعاد «شاملیت اجتماعی» و «خلق سرمایه اجتماعی» به ترتیب ۸۴ و ۶۵ درصد محور بیشترین اخبار خدمات فرانهادی بوده‌اند. همچنین مقوله «تمرکز بر محرومیت‌ها» و «خلق نشاط اجتماعی» به ترتیب با ۱۴ و ۱۳ درصد بیش از سایر مقوله‌ها در اخبار منعکس شده‌اند. شاملیت اجتماعی دربرگیرنده مقوله‌های «توسعه عدالت اجتماعی»، «توسعه دسترسی به منابع خواندنی»، «تمرکز بر محرومیت‌ها»، و «آموزش همگانی (توانمندسازی)» است و مقوله «تمرکز بر محرومیت‌ها» با ۲۴ بار تکرار بیشترین موضوع مورد تمرکز در بعد شاملیت اجتماعی در خدمات فرانهادی کتابخانه‌های کشور است. خلق سرمایه اجتماعی شامل مقوله‌های «تربیت شهروند آگاه»، «حمایت اجتماعی ادراک شده»، «زمینه‌ساز تعاملات اجتماعی»، و «پایگاه اعتماد اجتماعی» است و در میان این مقوله‌ها، «حمایت اجتماعی ادراک شده» با ۱۶ بار تکرار بیشترین فراوانی را داشته است. مقوله‌های «جلوگیری از بروز رفتارهای هنجارشکنانه»، «تقویت بهداشت روان»، و «خلق نشاط اجتماعی» در بعد بهزیستی اجتماعی قرار می‌گیرند و مقوله «خلق سرمایه اجتماعی» با ۲۱ بار تکرار بیشترین فراوانی را داشته است. تقویت ارزش‌های اجتماعات که بر «ارزش‌های فرهنگی» و «ارزش‌های دینی» متمرکز است و بیشترین تکرار (با ۱۲ بار فراوانی) مربوط به مقوله «ارزش‌های دینی» است. بعد ترویج خواندن شامل مقوله‌های «افزایش سرانه مطالعه»، «پر کردن اوقات فراغت» و «آشنایی با خدمات کتابخانه» است و مقوله «پر کردن اوقات فراغت» با ۴ بار تکرار بیشترین فراوانی را داشته است. بعد «کتابداری اجتماعی» که بر کتابداران علاقمند به انجام خدمات فرانهادی متمرکز است شامل مقوله‌های «علاقمندی شخصی کتابداران» و «روحیه کار داوطلبانه کتابداران» است که هر دو ۳ بار در اخبار تکرار شده‌اند.

اصالت/ارزش: بررسی حاضر، از نخستین پژوهش‌هایی است که به بررسی ابعاد و مقوله‌های مرتبط با خدمات فرانهادی کتابخانه‌های عمومی کشور پرداخته است. ابعاد شناسایی شده، که عمدتاً در پیوند با نقش و مسئولیت اجتماعی کتابخانه‌های عمومی هستند، نشان دهنده «ارزش و خیر اجتماعی» این سازمان‌ها در اجتماعات باشند. بدیهی است یافته‌های این پژوهش می‌تواند، مبنایی برای طراحی مدل خدمات فرانهادی کتابخانه‌های عمومی باشد. همچنین توجه به این مهم، می‌تواند موجب برنامه‌ریزی‌ها و سیاست‌گذاری‌های کتابخانه‌های عمومی در راستای توجه به اجتماعات محروم باشد.

کلیدواژه‌ها: خدمات فرانهادی، کتابخانه‌های عمومی، شاملیت اجتماعی، سرمایه اجتماعی

مقدمه

ماهیت فراگیر کتابخانه‌های عمومی همواره در متون و نیز در رسالت جهانی این نوع کتابخانه‌ها مورد تأکید قرار گرفته، و کلمه «عمومی» در عنوان این نوع کتابخانه‌ها، خود شاهدهی بر این مدعاست. رویکرد نوین کتابخانه‌های عمومی، ارائه «خدمات به رهبری اجتماع» است که نقطه مقابل رویکرد سنتی - یعنی یک نسخه مناسب برای همه - است (ویلیمنت^۱، ۲۰۰۹). یکی از مهمترین راهکارهای ارائه شده در راستای تحقق رویکرد نوین کتابخانه‌های عمومی، ارائه خدمات فرانهادی است. کلمه «فرانهادی» برای توصیف طیفی از فعالیت‌ها، از تحویل واقعی خدمات تا اشاعه اطلاعات استفاده می‌شود (ملکانی و بنارد^۲، ۲۰۱۸). به طور کلی، فرانهادی به معنای رساندن کتابخانه به اجتماعات غیر کاربر و محروم است. این قبیل خدمات علاوه بر تلاش در جهت شمولیت اجتماعی، با هدف ایجاد شوق و اشتیاق در اعضای اجتماع برای استفاده از خدمات حضوری کتابخانه انجام می‌شوند (ادتایو و بوتوسو^۳، ۲۰۲۳). گروه هدف اصلی در این فعالیت‌ها افرادی هستند که امکان یا توانایی حضور در کتابخانه را ندارند (سریدار^۴، ۱۹۹۴). هر چند به دنبال روند جهانی ارائه خدمات فرانهادی توسط کتابخانه‌های عمومی، در سال‌های اخیر تأکید فراوانی از سوی نهادهای داخلی ذی‌ربط بر خدمات فرانهادی شده است، همچنین، علی‌رغم فعالیت‌های فرانهادی بسیاری که توسط کتابداران کتابخانه‌های عمومی کشور در حال انجام است، اطلاعات چندانی در رابطه با این فعالیت‌ها در دست نیست؛ روشن نیست که خدمات فرانهادی چه روندی را طی می‌کنند؟ برای نیل به این مهم، از اخبار مندرج در وب‌سایت نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور استفاده شده است.

بخش مهمی از متون حوزه فعالیت‌های فرانهادی زیر چتر نظریه‌های «سرمایه اجتماعی» و «شمولیت اجتماعی» قرار گرفته‌اند (از جمله آثار مبتنی بر اثر بوردیو، ۱۹۸۶؛ و گیلارد^۵، ۲۰۰۸) این نظریه دامنه شمولیت را مواردی مانند وضعیت اجتماعی-اقتصادی؛ زبان اصلی و فرهنگ؛ مذهب؛ نواحی جغرافیایی دور از مراکز شهرها؛ جنسیت؛ سن (برای مثال سالمندان)؛ ناتوانی جسمی و روحی؛ بیکاری؛ و بی‌خانمانی (گیدلی^۶ و همکاران، ۲۰۱۰) می‌داند؛ همچنین به نظر می‌رسد طرح حساس به ارزش‌ها^۷ نیز که توسط فرایدمن^۸ و همکاران (۲۰۰۲) ارائه شد در ارائه خدمات کتابخانه‌ها به طور کلی، و خدمات فرانهادی به صورت خاص، می‌تواند تا حدودی مرتبط باشد. این طرح بیان می‌کند ارزش‌های انسان‌ها بر رفتار اطلاعاتی آن‌ها تأثیرگذار است. به عنوان مثال، در یک جامعه مسلمان، بخشی از این ارزش‌ها در قالب ارزش‌های دینی و اخلاقی نمود پیدا می‌کند. این ایده مدعی است نظام‌های اطلاعاتی لازم است پاسخگوی رفتارهای حساس به ارزش‌های انسانی هم باشند (فیشر^۹ و همکاران، ۲۰۰۸، ص ۴۳۳). بدون تردید بافت مذهبی-تاریخی مردم می‌تواند بر محتوای ارائه شده در خدمات فرانهادی تأثیرگذار باشد.

1. Williment
2. Malekani & Benard
3. Adetayo & Gbotoso
4. Sridhar
5. Gillard
6. Gidley
7. Value Sensitive Design (VSD)
8. Friedman
9. Fisher

اگر چه تاریخچه مضبوط خدمات فرهنگی در کشور به سال ۱۳۴۵ برمی‌گردد اما انعکاس فعالیت‌های عملی فرهنگی در متون علمی سابقه چندانی ندارد. تا کنون پژوهشی مستقیماً به بررسی خدمات فرهنگی کتابخانه‌های عمومی نپرداخته، اما در این راستا، ملایی و همکاران (۱۳۹۲) در پژوهشی به شناسایی راه‌های بهبود خدمات جنبی در کتابخانه‌های عمومی استان اصفهان از دیدگاه کاربران پرداختند و نشان داند خدمات به مدارس، برگزاری نمایشگاه در اماکن عمومی و خدمات کتابخانه سیار مهمترین خدمات برون کتابخانه‌ای کتابخانه‌های عمومی کشور است. امیدخدا و همکاران (۱۳۹۹) نشان دادند شناخت دقیق ذی‌نفعان، رقبا، مشتریان، تأمین کنندگان؛ شناخت و تحلیل محیط خارجی؛ و شناخت و تعیین موقعیت کتابخانه و پویای دقیق اعضا و محله بالاترین اولویت را در برنامه‌ریزی فرهنگی کتابخانه‌های عمومی کشور دارد. کشوری (۱۴۰۱) نشان داد دفاتر تسهیل‌گری و توسعه محلی به واسطه تعامل با محله و همچنین اختصاص دادن فضا و ساختمان می‌تواند از فعالیت‌های فرهنگی کتابخانه‌های عمومی حمایت کنند. حسن‌زاده و همکاران (۱۴۰۱) نشان دادند مشارکت اجتماعی کتابخانه‌ها جزو خدمات انگیزشی با عملکرد پایین هستند. غیوری (۱۴۰۲) نشان داد مفاهیم اعتماد و عدالت اجتماعی در پیوند با مفهوم سرمایه اجتماعی در خدمات کتابخانه‌ها حائز اهمیت هستند.

تاریخ خدمات فرهنگی نشان می‌دهد در سطح بین‌المللی نیز شروع این خدمات با «کتابخانه‌های سیار» بوده است (آپجان و فیچت، ۲۰۰۸). هارول (۱۹۷۶) بیان می‌کند که در ابتدای جنگ مدنی در ایالات متحده، اگر چه بسیاری از تحولات اجتماعی و اقتصادی رخ داد، کتابخانه‌های سازمان‌های انجمن مسیحی مردان جوان با انجام فعالیت‌های ترویج خواندن، احتمال و سوسه کارهای خرابکارانه توسط مردان جوان را کاهش دادند. مادیمن^۴ (۲۰۰۰) نشان داد شاملیت اجتماعی مفهومی مرکزی در خدمات فرهنگی است. اوتسون و گرین^۵ (۲۰۰۵) نیز «مشارکت و تعامل» با سازمان‌ها و اجتماعات محلی را به عنوان مهمترین عنصر در موفقیت خدمات فرهنگی کتابخانه‌ها مطرح کردند. دو^۶ (۲۰۱۱) مدلی برای مفاهیم اثرگذار بر خدمات فرهنگی در کتابخانه‌های روستایی پیشنهاد می‌کنند شامل: بسیج مشارکت‌ها، اعتمادآفرینی، اجرای اهداف شاملیت اجتماعی، و ارزیابی تأثیر اجتماعی نظام‌مند. به عقیده ویتنی^۷ و همکاران (۲۰۱۳) طیفی وسیع از درجه شاملیت از محدودترین تعریف (دسترسی^۱ از دیدگاه نئولیبرالیسم) تا گسترده‌ترین آن که به ایده شاملیت اجتماعی به عنوان مشارکت^۸ توجه کرده، وجود دارد. هر دو مفهوم «دسترسی» و «مشارکت» در متون بسیار مورد تأکید قرار گرفته‌اند. از طرفی، یکی از اهداف این خدمات، آگاه‌سازی افراد نسبت به خدمات اطلاعاتی و آموزش مهارت‌های رفتار اطلاع‌یابی بیان شده است. افزایش آگاهی افراد یک از مهمترین

1. Upjohn & Fitchett

2. Harvell

3. Young Men's Christian Association (YMCA)

4. Muddiman

5. Ottoson & Green

6. Du

7. Mobilizing partnership

8. Building trust

9. Whitney

1. access

0

1. participation

1

مؤلفه‌های خدمات فرانهادی است که یکی از پیامدهای آن، خودکارآمدی بیان شده است. به عقیده یارو و مک‌الیستر (۲۰۱۸) گرایش‌ها و روندهای خدمات فرانهادی در کشور امریکا به سمت محدودیت‌های مرتبط با خانه‌نشینی و فاصله جغرافیایی گرایش دارد. در نهایت گرایش‌ها جدید در ارائه این نوع خدمات، کتابخانه‌های پاپ‌آپ، ون‌ها، و دوچرخه‌های کتاب هستند. در مقاله کامپانا^۳ و همکاران (۲۰۱۹)، مدلی از ارائه خدمات فرانهادی توسط کتابداران کتابخانه‌های عمومی در مناطق کمتر برخوردار انجام شده است که شامل چهار بعد مشارکت، پرورش و ترویج مشارکت، ارائه برنامه‌ها، و انعکاس بازخورد برنامه‌ها ارائه شده است. مجدداً کامپانا و همکاران (۲۰۲۲) در مقاله‌ای به نقش کتابخانه‌های عمومی در توانمندسازی دانش‌آموزان مناطق فاقد کتابخانه پرداختند. پژوهش ایشان نشان داد برنامه‌های فرانهادی را می‌توان در سه دسته دسترسی، حمایت، و تأثیرگذاری دسته‌بندی کرد. همچنین کتابخانه‌ها مشارکت‌کنندگان در ایجاد اعتماد در اجتماعات، تقویت ارتباطات و حسن نیت هستند. کشوری و چشمه‌سهرابی^۴ (۲۰۲۴) در پژوهشی به بررسی روندها و موضوعات داغ حوزه کتابداری اجتماعی پرداختند، پژوهش ایشان نشان داد مفاهیم سرمایه اجتماعی، مهمترین موضوع مورد تأکید پژوهشگران حوزه کتابخانه‌های عمومی است. لذا مفاهیمی مانند سرمایه اجتماعی، شمولیت اجتماعی، دسترسی به منابع، ملاحظات و ارزش‌ها، اعتماد اجتماعی، توانمندسازی فردی، و مانند آنها از مفاهیم مهم مرتبط با فعالیت‌های فرانهادی کتابخانه‌ها هستند. بدین ترتیب، هدف اصلی این پژوهش شناسایی ابعاد خدمات فرانهادی کتابخانه‌های عمومی کشور است. همچنین شناسایی مضامین کلیدی هر کدام از ابعاد از دیگر اهداف پژوهش حاضر است.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر کیفی بوده و با روش تحلیل محتوا انجام شده است. محتوای مورد بررسی از وبسایت نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور به آدرس www.iranpl.ir گرفته شده است. اخبار به عنوان شکلی از گفتمان عمومی مورد مطالعه قرار می‌گیرند؛ ون‌دیجک^۵ (۲۰۱۳) در کتابش بر اهمیت تحلیل ساختاری عینی گزارش‌های خبری تأکید داشته است. لذا واحد تحلیل محتوا در پژوهش حاضر، اخبار مندرج در وبسایت نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور مرتبط با فعالیت‌های فرانهادی است. با مراجعه به وبسایت نهاد کتابخانه‌های عمومی، به تفکیک سال انتشار خبر، ابتدا عناوین (و در صورت ابهام)، متن کامل اخبار، خواننده شد، اخباری که مطابق شرایط از پیش تعیین شده در این پژوهش (که در ادامه آمده است)، مرتبط بودند، برای تحلیل به فایل‌های ورد انتقال داده شدند (لازم به ذکر است اخبار قبل از ۱۴۰۰ در قسمت پرتال قدیمی قابل دسترسی هستند). در نهایت، مطابق جدول ۱ تعداد ۳۷ خبر صلاحیت ورود به تحلیل را داشتند. در رابطه با تعداد نمونه مورد مطالعه، لازم به ذکر است که اخبار نهاد از ۱۳۹۳ تا سال ۱۴۰۱ بررسی شد و - علی‌رغم وجود شرط اشباع نظری - تمامی ۳۷ خبر واجد شرایط بررسی شدند.

1. Yarrow & McAllister

2. Pop-up

3. Campana

4. Keshvari & CheshmehSohrabi

5. Van Dijk

6. word

همچنین اکثر فعالیت‌های فرانهادی در رابطه با دو فجایع طبیعی سیل و زلزله در کشور بوده و از این نظر، محتوای اخبار همگن هستند. از آنجائی که پژوهش حاضر از نوع کیفی است، در رابطه با حجم نمونه در پژوهش‌های کیفی اتفاق نظر چندانی در متون مشاهده نمی‌شود. برخی بیان کرده‌اند ۱۰ نمونه (ساندولوسکی، ۱۹۹۵) برخی دیگر حجم نمونه بین ۲۰-۳۰ نمونه را بیان کرده‌اند (کرسول، ۱۹۹۸). مارشال^۳ و همکاران (۲۰۱۳) به حجم نمونه ۲۰-۴۰ برای مطالعات کیفی اشاره کرده‌اند. قدیمی‌ترین سال انتشار اخبار در وبسایت نهاد کتابخانه‌های عمومی ۱۳۹۳ است بر اساس بررسی انجام شده، در این سال، و سال‌های ۱۳۹۹، ۱۴۰۰، و ۱۴۰۱ فعالیت فرانهادی که با شرایط پژوهش حاضر مطابق باشد، مشاهده نشد (برخی دلایل احتمالی در این زمینه در بخش‌های بعدی آمده است).

با توجه به تفاوت میان خدمات فرانهادی و توسعه خدمات - که بیشتر بدان پرداخته شد - و به منظور افزایش دقت در انتخاب اخبار مرتبط، سه ملاک اصلی تعیین شد:

- ۱) فعالیت خارج از ساختمان کتابخانه انجام شده باشد؛
- ۲) فعالیت بر گروهی از افراد، اجتماعات یا مناطق محروم متمرکز باشد؛ و
- ۳) خدمات و فعالیت ذکر شده در خبر، اجرا شده باشند (وعده اجرا در «آینده» نباشد).

لذا طبق شرایط مذکور ۳۷ خبر در تحلیل لحاظ شدند (پیوست ۱).

به منظور انجام تحلیل حاضر، از نرم‌افزار مدیریت داده مکس کیودی‌ای نسخه ۲۰۲۲ استفاده شده است. به عقیده کوکارتز و رادیکر^۴ (۲۰۱۹) یکی از منابعی که می‌تواند توسط نرم‌افزار مکس کیودی‌ای مورد تحلیل قرار بگیرد، محتوای وبسایت‌های خبری سازمانی است.

از آنجائی که بررسی‌ها نشان می‌دهند پیش از این پژوهش، فعالیت‌های پژوهشی مشابهی (چه در داخل و چه در خارج از کشور) که به تحلیل فعالیت‌های فرانهادی کتابخانه‌های عمومی پرداخته باشد، انجام نشده؛ امکان بهره‌برداری از کتاب کد^۵ چارچوب نظری یا مفهومی که مبنای کدگذاری باشد وجود نداشت (اگرچه برخی مفاهیم از پیشینه پژوهش استخراج شدند). لذا، محتوای متون بر اساس رویکرد استنتاجی^۶ کدگذاری شدند. قبل از شروع کدگذاری، به منظور کسب بینشی کلی برای کدگذاری، مروری کلی بر محتوای تمامی اخبار منتخب انجام شد. در نهایت، ترکیبی از روش‌های کدگذاری زیر استفاده شده است:

- **کدگذاری از خود متن**^۷: به منظور جلوگیری از هر گونه ابهام و سوگیری، کدگذاران سعی کردند از مفاهیم استفاده شده در متن اصلی اخبار (در مرحله کدگذاری اولیه) استفاده کنند.

1. Sandelowski

2. Creswell

3. Marshall

4. Kuckartz, & Rädiker

5. MAXQDA

6. Codebook

7. inductive approach

8. In vivo

- **کدگذاری توصیفی:** پس از تعریف دقیق و شفاف کدها، با توجه به روش‌های مذکور، و به منظور ارائه بینشی کلی نسبت به فعالیت‌های فرآیندهای کشور، سعی شد کدها تحت مقوله‌های کلی (عمدتاً برگرفته از متون مربوطه جدول ۱) دسته‌بندی شوند تا در نهایت، با دسته‌بندی مقوله‌ها بتوان مضامین اصلی و عمده این مبحث را بدست آورد. این روش برگرفته از نظام کدگذاری سلسله‌مراتبی، (طبق کوکارتز و رادیکر، ۲۰۱۹) است که کدهای اولیه در موضوعات گسترده‌تر دسته‌بندی می‌شوند.

در رابطه با روایی پژوهش، با توجه به اینکه وبسایت نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور (به عنوان متولی کتابخانه‌های عمومی کشور) اصلی‌ترین مرجع درج فعالیت‌های عمده و مهم فرآیندهای کتابخانه‌های عمومی است؛ لذا، منبع تحلیل محتوا به درستی گزینش شده است. از طرفی، برای اطمینان از اینکه با بررسی اخبار می‌توان به پرسش‌های پژوهش پاسخ داد، پژوهشی آزمایشی و اولیه در مقیاسی کوچک (روی ۵ خبر) صورت گرفت و پس از اطمینان، پژوهش اصلی انجام شد، در نهایت کدها و مقوله‌ها و مضامین (هر مرحله به صورت جداگانه) توسط نویسندگان حوزه خدمات کتابخانه‌های عمومی قرار داده شد و پس از کسب کدها همراه با متن اخبار در اختیار دو نفر از پژوهشگران حوزه خدمات کتابخانه‌های عمومی قرار داده شد و پس از کسب نظرات، چارچوب پژوهش شکل داده شد. مضامین و مقوله‌های مرتبط با خدمات فرآیندهای در جدول شماره ۳ ارائه شده است. همچنین نمونه‌هایی از اخبار مرتبط با هر مضمون نیز جهت بیان شفافیت روند ارائه شده است. در نهایت، «فهرست عناوین اخبار مورد بررسی» همراه با تاریخ درج خبر، در پیوست شماره ۱ آمده است.

یافته‌ها

شمایی کلی از فعالیت‌های انجام شده به تفکیک سال، نشان می‌دهد بیشترین فعالیت‌های فرآیندهای کتابخانه‌های عمومی کشور در سال‌های ۱۳۹۶ و ۱۳۹۸ انجام شده است؛ بدیهی است نقش دو بحران طبیعی زلزله و سیل در این دو سال، که بخش‌های وسیعی از کشور را درگیر کردند، را در این نتیجه نمی‌توان نادیده گرفت. بررسی اخبار این دو سال، نقش پررنگ حمایتی و امدادسانی کتابخانه‌های عمومی را نشان می‌دهد. همچنین در سال‌های ۱۳۹۹ تا ۱۴۰۱ فعالیت فرآیندهای مطابق با تعریف ارائه شده مشاهده نشد. احتمالاً مهمترین دلیل آن، شیوع پاندمی و کاهش تردد کتابداران بوده است. این یافته‌ها، تأثیر مستقیم حوادث و بلایای طبیعی بر کارکرد کتابخانه‌های عمومی را به وضوح نشان می‌دهد (جدول ۱).

جدول ۱- فعالیت‌های فرآیندهای به تفکیک سال

سال	۱۳۹۳ و ۱۴۰۱-۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	۱۳۹۵	۱۳۹۴	مجموع
تعداد خبر	فعالیتی مطابق با تعریف پژوهش حاضر، مشاهده نشد.	۱۰	۵	۱۲	۴	۷	۳۷
تعداد کد اولیه	"	۵۳	۲۴	۵۰	۱۳	۲۳	۱۶۳

1. Descriptive coding

2. Category

3. Themes

در ادامه شمایی کلی از تحلیل خبرها در نرم‌افزار مکس کیودی ای ارائه شده است.

The screenshot shows the MAXQDA Analytics Pro 2018 interface. The main window displays a document titled "نسیم مهربانی" with several segments highlighted and numbered 1 through 7. The segments are as follows:

2. در آستانه دهه کرامت؛ ویژه برنامه نسیم مهربانی در خرم آباد برگزار شد
3. نسیم مهربانی، در مسجد امام رضا، طرح تابستانه امداد فرهنگی در مناطق سیل زده لرستان تحت عنوان ویژه برنامه (ع) محله اسنادی خرم آباد برگزار شد.
4. به گزارش روابط عمومی اداره کل کتابخانه‌های عمومی لرستان، اولین ویژه برنامه تابستانه نسیم مهربانی در استان با حضور فرشته طهماسبی، مدیر کل کتابخانه‌های عمومی لرستان؛ فاطمه زهرا توکلی، مدیر کل بهزیستی استان؛ مرضیه قبری، مدیر کل استاندارد و تحقیقات صنعتی لرستان و جمع کثیری از کودکان مناطق اسنادی، کوی علی آباد و کرگانه خرم آباد به همراه والدین آن‌ها در مسجد امام رضا (ع) این شهر برگزار شد.
5. در این مراسم فرشته طهماسبی، مدیر کل کتابخانه‌های عمومی لرستان گفت: سیل فروردین ماه اثرات مخرب مادی و معنوی به همراه داشت و ضرورت اجرای برنامه‌های فرهنگی جهت کاهش استرس بعد از بحران به ویژه در میان کودکان بسیار محسوس بود. به همین منظور ویژه برنامه نسیم مهربانی با اجرای فعالیت‌های فرهنگی متنوع تابستان سال جاری توسط اداره کل کتابخانه‌های عمومی لرستان در مناطق سیل زده استان برگزار خواهد شد.
6. مدیر کل کتابخانه‌های عمومی لرستان با اشاره به پایان سال تحصیلی و آغاز فصل تابستان، ادامه داد: خانواده‌ها باید با در نظر گرفتن استعداد فرزندان خود در راستای پر کردن بهینه اوقات فراغت آن‌ها اقدام کنند تا ان شاء الله شاهد شگرفایی استعداد‌های آینده‌سازان کشور عزیزمان باشیم. از خانواده‌ها دعوت می‌کنیم به همراه فرزندان خود در کتابخانه‌های عمومی حضور پیدا کرده و از ظرفیت‌های این مکان‌های فرهنگی استفاده کنند.
7. این ویژه برنامه با اجرای مهتاب محمدی سجری صدا و سیما؛ مرکز لرستان و شبکه افلاک، شامل قصه‌گویی و نمایش عروسکی توسط گروه آفتاب و مهتاب و دیگر برنامه‌های فرهنگی بود که با توزیع اقلام فرهنگی جمع‌آوری شده میان کودکان به پایان رسید.

تصویر ۱- شمایی کلی از کدگذاری اخبار فرآیندهای کتابخانه‌های عمومی با استفاده از نرم‌افزار مکس کیودی ای

پرسش اول. مهمترین ابعاد خدمات فرآیندهای در کتابخانه‌های عمومی کشور (بر اساس اخبار مرتبط در وبسایت نهاد) کدامند؟

جدول ۲ مضامین کلیدی منتج از اخبار خدمات فرآیندهای کتابخانه‌ها را نشان می‌دهد. همانطور که مشاهده می‌شود «خلق سرمایه اجتماعی»، «تقویت بهزیستی اجتماعی»، «کتابدار اجتماعی»، «ترویج فرهنگ مطالعه»، «تقویت ارزش‌های اجتماعات»، و «شاملیت اجتماعی» مهمترین مضامین در این رابطه هستند.

جدول ۲. ابعاد و مضامین اصلی خدمات فرآیندهای کتابخانه‌های عمومی کشور

ابعاد (مضامین) خدمات فرآیندهای	فراوانی اخبار مرتبط	درصد اخبار مرتبط
شاملیت اجتماعی	۳۱	۸۳.۸
خلق سرمایه اجتماعی	۲۴	۶۴.۹
تقویت بهزیستی اجتماعی	۱۶	۴۳.۲
تقویت ارزش‌های اجتماعات	۸	۲۱.۶
ترویج خواندن	۷	۱۸.۹
کتابدار اجتماعی	۴	۱۰.۸
مجموع اخبار تحلیل شده	۳۷	-

بر اساس کدگذاری انجام شده مشاهده شد شاملیت اجتماعی در ۳۱ خبر از ۳۷ خبر مرکز توجه بوده است (۸۴٪). همچنین مبحث «کتابداری اجتماعی» با کمترین میزان (با ۱۰٫۸ درصد) در ۴ خبر مورد توجه بوده است.

پرسش دوم. هر کدام از ابعاد (مضامین) کلیدی خدمات فرانهادی کتابخانه‌های عمومی بر چه مقوله‌هایی دلالت دارند؟

جدول ۳. مضامین و مقوله‌های خدمات فرانهادی برگرفته از اخبار وبسایت نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور

ابعاد (مضامین)	مقوله‌ها	فراوانی	درصد
شاملیت اجتماعی			
	توسعه عدالت اجتماعی	۱۱	۶٫۸
	توسعه دسترسی به منابع خواندنی	۱۷	۱۰٫۵
	تمرکز بر محرومیت‌ها	۲۴	۱۴٫۲
	آموزش همگانی (توانمندسازی)	۱۱	۶٫۸
خلق سرمایه اجتماعی			
	تربیت شهروندان آگاه	۳	۱٫۹
	حمایت اجتماعی ادراک شده	۱۶	۹٫۹
	زمینه‌ساز تعاملات اجتماعی	۱۱	۶٫۸
	پایگاه اعتماد اجتماعی	۱۱	۶٫۸
بهبودی اجتماعی			
	جلوگیری از بروز رفتارهای هنجارشکنانه	۱	۰٫۶
	تقویت بهداشت روان	۸	۴٫۹
	خلق نشاط اجتماعی	۲۱	۱۳٫۰
تقویت ارزش‌های اجتماعات			
	ارزش‌های فرهنگی	۱	۰٫۶
	ارزش‌های دینی	۱۲	۷٫۴
ترویج خواندن			
	افزایش سرانه مطالعه	۳	۱٫۹
	پرکردن اوقات فراغت	۴	۲٫۵
	آشنایی با خدمات کتابخانه	۳	۱٫۹
کتابدار اجتماعی			
	علاقمندی شخصی کتابداران	۳	۱٫۹
	روحیه کار داوطلبانه کتابداران	۳	۱٫۹
مجموع		۱۶۳	۱۰۰

همانطور که ملاحظه می‌شود مقوله «تمرکز بر محرومیت‌ها» و «خلق نشاط اجتماعی» به ترتیب با ۱۴ و ۱۳ درصد بیش از سایر مقوله‌ها در اخبار منعکس شده‌اند. در ادامه به هر کدام از این مضامین و مقوله‌ها پرداخته شده است:

۱) شمولیت اجتماعی

به جرأت می‌توان ادعا کرد مهمترین هدف فعالیت‌های فرانهادی، شمولیت اجتماعی و رساندن خدمات به افراد محروم است و خدمات فرانهادی بدون در نظر گرفتن شمولیت اجتماعی گروه‌های محروم، بی‌معناست. در کتابخانه‌های عمومی کشور نیز بسیاری از افراد (سالمندان، نابینایان، ناشنوایان، نوجوانان کانون اصلاح و تربیت، و ...) و مناطق محروم (مانند مناطق عشایری، روستایی و حاشیه‌نشین) کانون فعالیت‌های فرانهادی هستند. شمولیت اجتماعی می‌تواند به عنوان یک طرح تودرتو از میزان شمولیت در نظر گرفته شود. خاص‌ترین دیدگاه، دیدگاه نئولیبرال^۱ یعنی شمولیت به عنوان دسترسی است؛ تفسیر گسترده‌تر مربوط به ایده عدالت اجتماعی از شمولیت اجتماعی به عنوان مشارکت است؛ در حالی که وسیع‌ترین تفسیر مربوط به پتانسیل انسانی از شمولیت به عنوان توانمندسازی است (گیدلی و همکاران، ۲۰۱۰). در این راستا، تحلیل حاضر نشان می‌دهد مقوله‌های «توسعه عدالت اجتماعی»، «توسعه دسترسی به منابع خواندنی»، «تمرکز بر محرومیت‌ها»، و «آموزش همگانی (توانمندسازی)» مهم‌ترین مقوله‌های شمولیت اجتماعی منعکس شده در اخبار فعالیت‌های فرانهادی کتابخانه‌های عمومی هستند.

- توسعه عدالت اجتماعی: برخی اخبار از خدمات فرانهادی صراحتاً بر مفاهیمی مانند عدالت مطالعاتی یا عدالت فرهنگی و اجتماعی تأکید داشته‌اند (پیوست: خبرهای ۳۳، ۲، ۱۵، و ۱۶)

- توسعه دسترسی به منابع خواندنی: دسترسی نیز به عنوان یکی دیگر از مؤلفه‌های شمولیت اجتماعی، در بخش وسیعی از اخبار تأکید شده است. از جمله خبرهای ۱۳، ۲، ۳، ۱۶، ۹، و ۴ به این مهم پرداخته‌اند.

- تمرکز بر محرومیت‌ها: در متون اغلب، برای واضح کردن مفهوم شمولیت اجتماعی، از مصادیق محرومیت‌ها استفاده می‌شود. بررسی اخبار مورد مطالعه نشان داد محرومیت‌هایی مانند محرومیت سنی (سالمندان)، محرومیت به واسطه کمبود زمان مطالعه (کشاورزان روستایی)، محرومیت به واسطه فاصله جغرافیایی (مناطق روستایی و عشایر)، محرومیت به واسطه معلولیت جسمی (نابینایی و ناشنوایی)، محرومیت به واسطه حوادث و فجایع طبیعی (سیل و زلزله)، و محرومیت به واسطه پناهندگی (مهاجران افغانستانی) از مهمترین نمونه‌های مورد تأکید در اخبار نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور بوده است (خبرهای ۱، ۴، ۵، ۶، ۲۱، ۲۲، ۲۴، ۲۹، و ۳۵ از نمونه‌های موارد مذکور هستند).

- آموزش همگانی (توانمندسازی)

کتابخانه عمومی و خدمات آن محیطی برای یادگیری است. امروزه از کتابخانه‌های عمومی به عنوان «فضاهای سازنده» (ناکس^۲ و همکاران، ۲۰۲۲)، «مکمل آموزش رسمی» و «یادگیری مادام‌العمر» (کهلرت^۳، ۲۰۰۰) یاد می‌شود. این مهم در اخبار خدمات فرانهادی کتابخانه‌های عمومی نیز منعکس شده است که نمونه‌هایی از آن را می‌توان در مواردی مانند آموزش کاردستی (خبر ۳۷)، پرورش استعدادهاى کودکان و نوجوانان (خبرهای ۸ و ۲) و مانند آن یافت.

1. neoliberal

2. Knox

3. Kahlert

۲) خلق سرمایه اجتماعی

متون بسیاری نشان داده‌اند «خلق سرمایه اجتماعی» محور اساسی فعالیت‌های کتابخانه‌های عمومی است. آدونسون^۱ و همکاران (۲۰۰۷) بیان می‌کند کتابخانه‌های عمومی با فراهم کردن زمینه مناسبی برای تعامل، تبادل ایده‌ها و همکاری، به ایجاد سرمایه اجتماعی کمک می‌کنند. «اعتماد» یکی از ابعاد سرمایه اجتماعی و به مثابه عاملی نگه‌دارنده در زمره ارزش‌هایی است که باید در قشرها و گروه‌های اجتماعی هر جامعه‌ای ایجاد و تقویت شود (شربتیان، ۱۳۹۱). کتابخانه‌های عمومی در زمره مورد اعتمادترین پایگاه‌های اجتماعی محسوب می‌شوند و در طول بحران‌های طبیعی سال‌های اخیر بسیاری از مردم کمک‌های خود را از طریق کتابخانه‌های عمومی به مناطق آسیب‌دیده ارسال نمودند. خلق سرمایه اجتماعی، از مقوله‌های تربیت شهروند آگاه، حمایت اجتماعی ادراک شده، تقویت تعاملات اجتماعی، اعتماد اجتماعی تشکیل شده است، این مقوله‌ها بر اساس تعریف بوردیو^۲ (۱۹۸۶) به این مفهوم نسبت داده شده است. سرمایه اجتماعی به ارتباطات و شبکه‌هایی اشاره دارد که افراد در یک اجتماع برقرار می‌کنند، که می‌تواند به افزایش اعتماد، همکاری و استفاده از منابع مشترک منجر شود. رسالت کتابخانه‌های عمومی با تعاریف سرمایه اجتماعی به گونه‌ای در هم آمیخته که به نظر می‌رسد کتابداران عمومی از زبان سرمایه اجتماعی نقش‌های خود را تعریف می‌کنند. کتابخانه عمومی به دلیل ویژگی‌های بی‌طرف بودن، رایگان بودن، و بازبودن برای همه، می‌تواند سرمایه اجتماعی تولید کند (فرگوسن، ۲۰۱۲) و به واسطه توزیع و گسترش این خدمات به مناطق محروم، می‌تواند بخشی از کمبود امکانات طبقات محروم اجتماع را رفع کند (وجسیچوسکا^۳، ۲۰۲۱). در ادامه نمونه‌هایی از برخی از اخبار مربوطه ارائه شده است:

- تربیت شهروندان آگاه

تربیت شهروند آگاه و مشارکت‌کننده در مسائل اجتماعی و پیرامونی از مهمترین رسالت‌های کتابداری مدنی است (کشوری، ۱۳۹۰). این مفهوم از مفاهیم اساسی سرمایه اجتماعی است و در برخی اخبار مورد مطالعه نیز بدان اشاره شده است (خبرهای ۱، ۱۷، و ۳۳)

- حمایت اجتماعی ادراک شده:

این بعد از سرمایه اجتماعی به طور کلی متمرکز بر حمایت اجتماعی کتابداران و کتابخانه‌های عمومی در بحران‌های طبیعی بوده است. حمایت اجتماعی فعالیتی اجتماعی است که از طریق آن حرمت فرد در یک رابطه بین فردی تقویت شده و فرد از طریق کمک‌هایی که از دیگران دریافت می‌کند در برابر فشار روانی محافظت می‌شود (شربتیان، ۱۳۹۱). در اخبار خدمات فرانهادی، چهره حمایت اجتماعی ادراک شده در قالب امدادسانی و همدلی کتابخانه‌های عمومی در فجایع طبیعی سال‌های اخیر منعکس شده است. نمونه‌ای از اخبار در این قسمت ارائه شده است (تقریباً کلیه خبرهای سال‌های ۱۳۹۶ و ۱۳۹۸ به این مقوله مهم مرتبط هستند).

1. Audunson

2. Bourdieu

3. Wojciechowska

- تعاملات اجتماعی

مفهوم تعاملات اجتماعی از دیدگاه‌ها مختلفی در کتابخانه‌های عمومی قابل بررسی است؛ یکی از این دیدگاه‌ها این است که کتابخانه به عنوان یک مکان، شرایط توسعه تعاملات اجتماعی را میان مراجعه‌کنندگان فراهم می‌کند. دیدگاه دیگر در این میان، مزایای تعاملات اجتماعی کتابخانه با محیط بیرون، بالاخص در محیط‌های مشمول خدمات فرآینادی است (کامپانا و همکاران، ۲۰۲۲). در بررسی اخبار خدمات فرآینادی کتابخانه‌های عمومی، تعاملات گسترده کتابخانه‌های عمومی با بسیاری از سازمان‌ها و افراد مشاهده شد. بخشدارها، دهیارها، امامان جماعت، معلمان، و سازمان‌هایی مانند آموزش و پرورش، کانون، شهرداری، صدا و سیما، ارشاد، سرای سالمندان، مدارس استثنایی مهمترین موارد گزارش شده در اخبار فرآینادی کتابخانه‌های عمومی بوده است. خبرهای شماره ۱۲، ۲۳، ۱۳، ۱۰، ۹، ۳، ۲۶ و ۱۴ نیز به این مهم پرداخته‌اند (پیوست ۱).

- پایگاه اعتماد اجتماعی

کتابخانه‌های عمومی به عنوان پایگاه‌های اعتماد اجتماعی می‌توانند زمینه‌ساز حضور و مشارکت مردم در مسائل اجتماعی باشند و این مهم می‌تواند در گسترش و تقویت دموکراسی نقش مهمی داشته باشد. در برخی متون اشاره شده است که برخی مردم به واسطه اعتماد به کتابخانه‌های عمومی در مسائل اجتماعات‌شان - مثلاً در انتخابات - مشارکت می‌کنند (باشمن، ۲۰۰۳). نمونه‌های تجربی این موارد را می‌توان در اخبار خدمات فرآینادی کتابخانه‌های عمومی کشور مشاهده کرد. به طوری که این جنبه از فعالیت‌های فرآینادی کتابخانه‌های عمومی که واسطه‌ای بین مردم و مناطق نیازمند را نشان می‌دهد بیشتر در بحران‌ها خود را نشان داده است. خبرهای شماره ۳۱، ۳۰، ۳۶، ۳۷، ۳۸ و ۲۶ از نمونه‌های آنهاست.

۳) تقویت بهزیستی اجتماعی^۲

بهزیستی اجتماعی به نوعی بهداشت روانی، فردی و اجتماعی گفته می‌شود که در صورت تحقق آن شهروندان دارای انگیزه و روحیه شاد بوده و در نهایت، جامعه شاداب و سلامت خواهد بود (شربتیان، ۱۳۹۱). یکی از مهمترین فعالیت‌های فرآینادی کتابخانه‌های عمومی - بالاخص در دوران سیل و زلزله سال‌های ۱۳۹۶ و ۱۳۹۸ - تقویت بهزیستی اجتماعی در میان اجتماعات درگیر بحران بوده است؛ کاهش میزان اضطراب و ترس با انجام فعالیت‌هایی مانند سرگرمی و بازی بین کودکان از فعالیت‌های عمده در این زمینه بوده است. می‌توان اخبار خدمات فرآینادی در خلق نشاط اجتماعی را به سه دسته تقسیم کرد: ۱) جلوگیری از بروز رفتارهای هنجارشکنانه؛ ۲) تقویت بهداشت روان؛ و ۳) خلق نشاط اجتماعی (خبرهای ۱، ۲۱، ۲۲، ۳۷، ۲۶، ۳۰، ۳۱ و ۳۴).

۴) ترویج فرهنگ مطالعه

هر چند که می‌توان ادعا کرد ترویج فرهنگ مطالعه و کتابخوانی در مرکزیت تمامی فعالیت‌های کتابخانه‌هاست و اکثر فعالیت‌ها به صورت مستقیم یا غیرمستقیم در راستای این هدف انجام می‌شوند، اما این مهم در برخی اخبار صراحتاً اعلام شده‌اند. مواردی

1. Buschman

2. Social wellbeing

مانند افزایش سرانه مطالعه (خبرهای ۳، ۱۴، و ۱۵)؛ پر کردن اوقات فراغت (خبرهای ۷، ۱۹، ۳۳، و ۳۷)، و آشنایی با خدمات کتابخانه (خبرهای ۱۰ و ۲۹) اخبار مرتبط در این زمینه‌اند.

۵) کتابداری اجتماعی

در فعالیت‌های فرآینادی نقش کتابدار را نمی‌توان نادیده گرفت، در واقع چنانچه کتابداران انگیزه و روحیه داوطلبانه نداشته باشند هیچ فعالیت فرآینادی رخ نخواهد داد (زیرا انجام این فعالیت‌های جز برای کتابداران کتابخانه سیار، برای سایر کتابداران اجباری نیست). این مسئله اهمیت نقش کتابدار را نشان می‌دهد (مانند خبر ۳۳).

۶) تقویت ارزش‌های اجتماعات

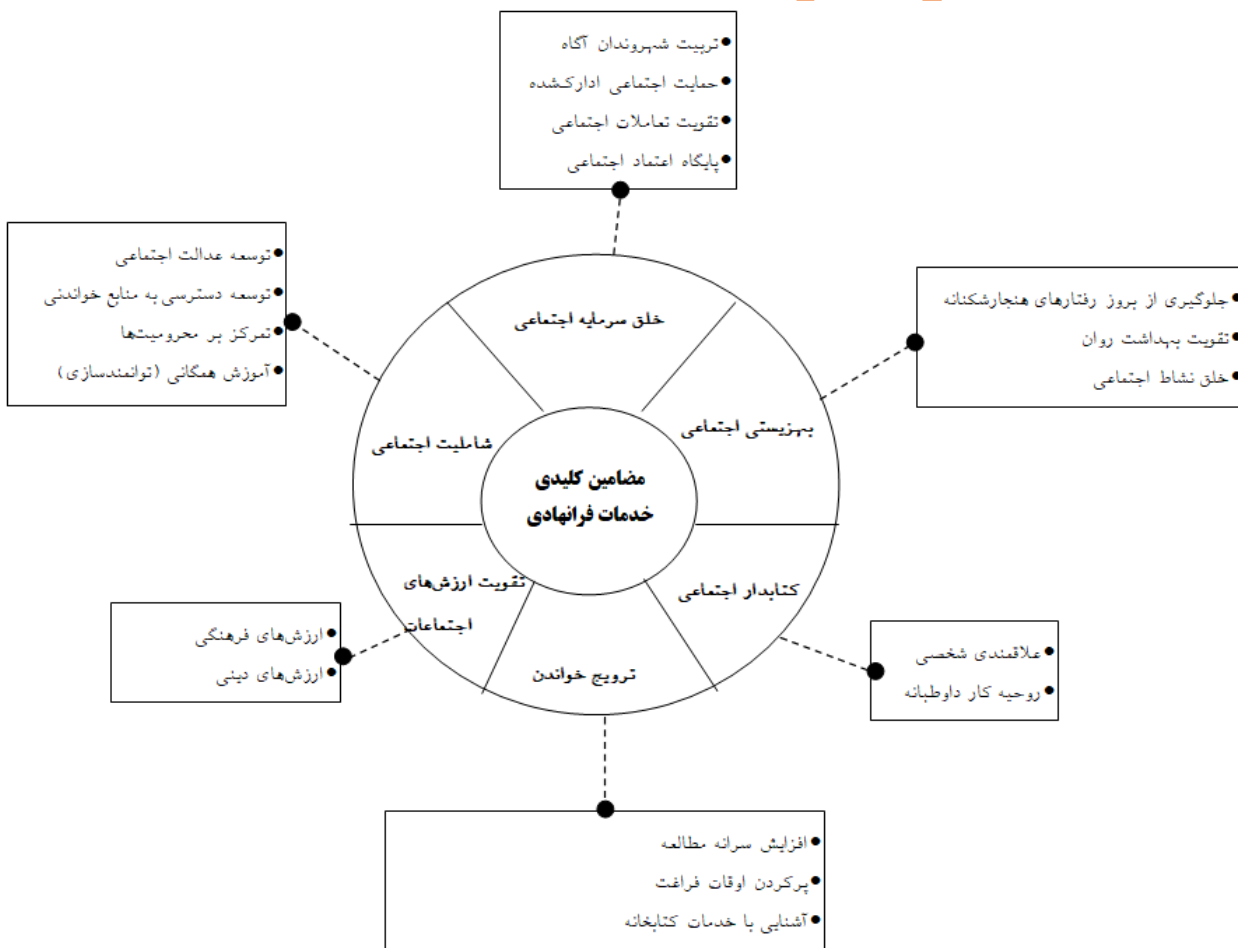
پیشتر اشاره شد طرح حساس به ارزش‌ها (فرایدمن و همکاران، ۲۰۰۲) به اهمیت بافت و زمینه‌های فرهنگی، اجتماعی و مذهبی پرداخته است. با توجه به بافت و زمینه فرهنگی و مذهبی مردم ایران، بدیهی است که بسیاری از فعالیت‌های فرآینادی مبتنی بر مسائل مذهبی و ارزش‌های دینی مردم باشد. در این خصوص، اخبار به دو دسته «ارزش‌های فرهنگی» و «ارزش‌های دینی» دسته‌بندی شدند بخش عمده‌ای از این اخبار در راستای جشنواره کتابخوانی رضوی هستند (مانند خبرهای ۲۳، ۲۴، و ۲۶). بدین ترتیب مهمترین ابعاد خدمات فرآینادی کتابخانه‌های عمومی برگرفته از اخبار وب‌سایت نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور مشاهده شد.

بحث و نتیجه‌گیری

مهمترین هدف پژوهش حاضر، شناسایی ابعاد (مضامین) و مقوله‌های خدمات فرآینادی کتابخانه‌های عمومی کشور - برگرفته از اخبار وب‌سایت نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور - بوده است. خدمات فرآینادی کتابخانه‌های عمومی انعکاسی از نیازها و خواسته‌های اجتماعات پیرامون است و این نکته در محتوای اخبار گردآوری شده نشان داده شده است (پیوست ۱). همانطور که مشاهده شده ابعاد فعالیت‌های فرآینادی در کتابخانه‌های عمومی کشور تحت شش مضمون اصلی «شاملیت اجتماعی»؛ «خلق سرمایه اجتماعی»؛ «تقویت بهزیستی اجتماعی»؛ «ترویج فرهنگ مطالعه»؛ «کتابدار اجتماعی»؛ و «تقویت ارزش‌های اجتماعات» قرار گرفتند. همچنین مقوله‌های هر کدام از این مضامین نیز شناسایی و ارائه شد. هر چند پیش از این پژوهشی به بررسی مشابهی نپرداخته ولی مضامین و مقوله‌های به دست آمده توانسته است نتایج کسب شده در آثار مادیمن (۲۰۰۰)، اوتسون و گرین (۲۰۰۵)، غیوری، (۱۴۰۲)، فرگوسن (۲۰۱۲)، کامپانا و همکاران (۲۰۲۲) و کشوری و چشمه‌سهرابی (۲۰۲۴) را تأیید می‌کند. بخش زیادی از اخبار خدمات فرآینادی کتابخانه‌ها در کشور ما مربوط به سال‌های ۱۳۹۶ و ۱۳۹۸ و درگیری در دو بحران زلزله و سیل بوده است؛ لذا بخش عمده‌ای از خدمات فرآینادی کتابخانه‌های عمومی در این دو سال انجام شده است. این مسئله یکی از نقاط قوت مهم در مورد کتابخانه‌ها و کتابداران عمومی کشور است. همچنین این یافته، وابستگی خدمات فرآینادی به رویدادهای پیرامونی و اجتماعی را نشان می‌دهد. حضور کتابخانه‌های عمومی در بحران‌های سراسری و ثبت و گزارش عملکرد کتابخانه‌ها در این موارد، می‌تواند از ارتقای ارزش کتابخانه‌ها و ترویج «خیر عمومی» کتابخانه‌ها حمایت کند. در عین حال،

خدمات فرانهادی لازم است که همواره به عنوان بخشی ثابت در فعالیتهای کتابخانه‌های عمومی گنجانیده شوند و وابسته به اتفاق یا رویداد خاصی نباشند.

شاملیت اجتماعی با هدف برابرسازی عدالت اجتماعی، ریشه در برخی جنبش‌های مدنی دهه ۱۹۶۰ میلادی دارد. در پژوهش حاضر، شاملیت اجتماعی در ۸۳ درصد محتواهای مورد بررسی مورد تأکید بوده است (جدول ۲)، که نشان می‌دهد این مفهوم در مرکزیت خدمات فرانهادی کتابخانه‌های عمومی قرار دارد. با توجه به اخبار بررسی شده، خدمات فرانهادی در کشور ما با توجه به بعد شاملیت اجتماعی، با مفاهیمی مانند توسعه عدالت اجتماعی، توسعه دسترسی به منابع خواندنی، تمرکز بر محرومیت‌ها و آموزش همگانی (توانمندسازی افراد جامعه) در پیوند است. مفهوم مهم دیگر، «سرمایه اجتماعی» است که در ۶۴ درصد اخبار بررسی شده، منعکس شده است. این مفهوم، در کنار شاملیت اجتماعی، از اصلی‌ترین نقاط مورد تأکید و تمرکز پژوهشگران حوزه کتابداری عمومی و اجتماعی بوده (کشوری و چشمه‌سهرابی، ۲۰۲۴) و نشان می‌دهد کتابخانه‌های عمومی به واسطه فعالیت‌های بی‌طرفانه و خیرخواهانه اجتماعی خود، منبعی برای ایجاد اعتماد اجتماعی، تربیت شهروندان آگاه و مشارکت‌کننده، و تقویت تعاملات اجتماعی بین افراد اجتماعات هستند.

تصویر ۲- مدل مفهومی ابعاد خدمات فرانهادی کتابخانه‌های عمومی کشور

در نهایت همانطور که در تصویر ۲ نشان داده شده خروجی نهایی پژوهش حاضر، مدل مفهومی ابعاد خدمات فرانهادی کتابخانه‌های عمومی کشور است.

همچنین، نتایج به دست آمده، نشان می‌دهند کتابخانه‌های عمومی کشور توانسته‌اند «مکانی برای خلق سرمایه اجتماعی» باشند؛ این مفهوم با تربیت شهروند آگاه، حمایت اجتماعی ادراک شده، تقویت تعاملات اجتماعی، و پایگاه اعتماد اجتماعی در ارتباط است. در راستای افزایش آگاهی شهروندان، مواردی مانند مشارکت در مسائل اجتماعی، فرهنگی، و سیاسی مدنظر است. همچنین کتابخانه به واسطه حضور در مسائل اجتماعات - بالخصوص در بحران‌ها- و حمایت از گروه‌های محروم، به تقویت حمایت اجتماعی ادراک شده کمک می‌کند؛ از دیدگاه بوردیو (۱۹۸۶) تعاملات اجتماعی نوعی سرمایه است؛ در رابطه با تقویت تعاملات اجتماعی، کتابخانه‌های عمومی هم به واسطه توسعه تعاملات در اجتماعات و استفاده از ظرفیت‌های محلی در پیشبرد برنامه‌ها و خدمات فرانهادی و هم به واسطه ایجاد فضایی برای آشنایی و تعامل میان افراد مختلف می‌توانند به خلق سرمایه اجتماعی کمک کنند. در نهایت، کتابخانه‌ها به واسطه رویکرد خیرخواهانه، بی‌طرف و منصفانه خود نسبت به محیط پیرامون، از سازمان‌های مورد اعتماد جامعه هستند. استفاده از این «اعتماد اجتماعی» در راستای پیشبرد اهداف کتابخانه‌ها و حتی در سطحی گسترده‌تر - حمایت از برنامه‌های دولت- می‌تواند مورد توجه باشد.

نقش کتابخانه‌های عمومی در بهزیستی اجتماعی، بعد دیگری از خدمات فرانهادی و بخشی -نسبتاً جدید- از رسالت کتابخانه‌ها را نشان می‌دهد، این بعد شامل جلوگیری از بروز رفتارهای هنجارشکنانه، تقویت بهداشت روان، و خلق نشاط اجتماعی است؛ این نتیجه نشان می‌دهد کتابخانه‌های عمومی کشور، از طرق مختلف -بالخصوص از طریق «کتاب‌درمانی»- نقش مهمی در توسعه بهداشت روان در اجتماعات ایفا می‌کند.

ترویج فرهنگ مطالعه در بطن تمامی خدمات کتابخانه‌های عمومی است؛ در واقع هدف نهایی کتابخانه‌های عمومی ارتقای کیفیت زندگی افراد جامعه از طریق کتابخوانی است. مفهومی که در اینجا لازم است بیشتر بدان پرداخته شود «کتابداری اجتماعی» است. کتابدار اجتماعی کسی است که در بستر اجتماعات به کنکاش و جستجو، و پاسخ‌دهی به نیازهای مختلف افراد می‌پردازد، پیوند کتابدار اجتماعی با خدمات فرانهادی به حدی است که در برخی متون کتابدار اجتماعی را کتابدار فرانهادی می‌نامند (استابروک، ۱۹۷۹)؛ یعنی کتابداری که به سراغ اجتماع رفته و دغدغه‌های اجتماع را در برنامه‌ها و خدمات کتابخانه منعکس و پاسخ می‌دهد. تقویت ارزش‌های اجتماعات نیز از ابعاد خدمات فرانهادی است. به عقیده شرا^۱ (۱۹۶۵) کتابخانه‌ها بر اجتماع تأثیر می‌گذارند و از آن تأثیر می‌پذیرند. این نکته بسیار مهمی در همراهی اجتماعات با برنامه‌های کتابخانه‌هاست. در نهایت، کتابخانه‌های عمومی در راستای توسعه عدالت اجتماعی، به سمت اجتماعات محروم پیش می‌روند و این مهم لازم است به صورت مداوم و مستمر انجام شود تا اثربخش باشد.

^۱. Estabrook

^۲. Shera

پیشنهادهای کاربردی پژوهش

- تعداد فعالیت‌های فرآیندی گزارش شده در اخبار وبسایت نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور چندان زیاد نیست، لذا پیشنهاد می‌شود فضایی برای انتشار و اطلاع‌رسانی مختص فعالیت‌های فرآیندی در نظر گرفته شود؛
- پیشنهاد می‌شود پیش از اجرای فعالیت‌های فرآیندی، بررسی‌های کاربرپژوهی انجام شود؛ و
- تعداد اخبار مربوط به مصاحبه با کتابداران بیشتر شود زیرا این اخبار می‌توانند منبع خوبی برای تحلیل رویدادها و وضعیت کتابخانه‌ها باشد.

پیشنهاد پژوهش‌هایی برای آینده

- (۱) با توجه به اینکه تجارب و دانش کتابداران می‌تواند یکی از مهمترین منابع اخذ اطلاعات در مورد فعالیت‌های فرآیندی باشد پیشنهاد می‌شود پژوهشی در همین رابطه به صورت مصاحبه با کتابداران فعال صورت گیرد.
- (۲) پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های مشابهی با استفاده از فعالیت‌های ذکر شده در «شبکه کتابخوانان نهاد کتابخانه‌های عمومی» در پیام‌رسان‌های داخلی انجام شود.
- (۳) ابعاد (مضامین) شناسایی شده در پژوهش حاضر، در پژوهش‌های دیگری مورد بررسی و ارزیابی قرار گیرند.

محدودیت‌های پژوهش

- (۱) در وبسایت نهاد، کلیدواژه‌ها برای اخبار به صورت نامنظم استفاده شده؛ تنها برخی اخبار کلیدواژه دارند (دست کم تا زمان نگارش این اثر)، بدیهی است کلیدواژه‌ها می‌توانند در فرایند کدگذاری اثربخش باشند؛
- (۲) آشفتگی واژگانی و عدم استفاده از واژگان یکدست برای فعالیت‌های فرهنگی مشابه مشاهده شد؛ و
- (۳) قسمت نظرات برای خبرها اگر چه وجود دارد اما عملاً عمومی نیست، این بخش می‌تواند به بسط و تشریح اخبار درج شده کمک کند.

منابع

- امیدخدا، مریم؛ اباذری، زهرا؛ میرحسینی، زهره؛ و حریری، نجلا (۱۳۹۹). بررسی مؤلفه‌های برنامه‌ریزی متناسب فعالیت‌های فرهنگی کتابخانه‌های عمومی و ارائه مدلی برای آن، پژوهش‌نامه کتابداری و اطلاع‌رسانی، ۱۰ (۲)، ۲۴۸-۲۷۰.
- حسن‌زاده، محمد؛ محمودی، حمیدرضا؛ حاصلی، داود؛ و محرابی، نازیلا (۱۴۰۱). اولویت‌بندی اقدامات کتابخانه‌های عمومی ایران در جهت افزایش رضایت کلی کاربران براساس مدل کانو و تأثیر عملکرد نامتقارن، علوم و فنون و مدیریت اطلاعات، ۸ (۴)، ۳۵۹-۳۸۰.
- شربتیان، محمدحسن (۱۳۹۱). تأملی بر پیوند معنایی مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی و میزان بهره‌مندی از سلامت اجتماعی در بین دانشجویان دانشگاه پیام نور مشهد، جامعه‌شناسی مطالعات جوانان، ۲ (۵)، ۱۴۹-۱۷۴.
- غیوری، زینب (۱۴۰۲). شناسایی ظرفیت کتابخانه‌های عمومی با محوریت ایجاد سرمایه اجتماعی: مرور نظام‌مند. پژوهشنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی، ۱۳ (۱)، ۱۶۱-۱۴۳.

¹. comments

- فیشر، کرن؛ اردلز، ساندا؛ و مک کچنی، لین (۱۳۷۸). نظریه‌های رفتار اطلاعاتی، ترجمه فیروزه زارع‌فراشبندی، محسن حاجی‌زین‌العابدینی؛ غلامرضا حیدری؛ و لیلا مکتبی‌فرد؛ ویراسته زاهد بیگدلی، تهران: کتابدار.
- کشوری، مریم (۲۷ و ۲۸ اردیبهشت ۱۴۰۱). امکان‌سنجی ارائه خدمات برون‌کتابخانه‌ای از طریق رویکرد شراکتی با دفاتر تسهیل‌گری و توسعه محلی شهرستان خرم‌آباد، همایش بین‌المللی طراحی و توسعه خدمات کتابخانه‌های عمومی، شیراز، ایران.
- کشوری، مریم (۱۳۹۰). به کارگیری بازاریابی اجتماعی در کتابخانه‌های عمومی، فصلنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی، (۵۵)، ۳۲-۹.
- ملایی، ابراهیم؛ شعبانی، احمد؛ و رضایی دریانی، رقیه (۱۳۹۲). شناسایی راه‌های بهبود خدمات جنبی در کتابخانه‌های عمومی استان اصفهان از دیدگاه کاربران بر مبنای رهنمودهای ایفلا/یونسکو، نظام‌ها و خدمات اطلاعاتی، (۳)۲، ۴۳-۵۴.

References

- Adetayo, A. J., & Gbotoso, A. O. (2023). Outreach Programs Revitalizing the Patronage of Public Libraries in Nigeria. *portal: Libraries and the Academy*, 23(2), 231-247.
- Audunson R, Vårheim A, Aabø S, & Holm, E.D. (2007) Public libraries, social capital and low intensive meeting places. *Information Research*, 12(4), paper colis20. Retrieved from <http://www.informationr.net/ir/12-4/colis/colis20.html>.
- Barnes, E. A. (2014). *Library outreach services for disadvantaged communities in South Africa*. University of Johannesburg (South Africa).
- Bourdieu, P. (1986). *The Forms of Capital*. In John Richardson (Ed.), *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education* (pp. 241-258). New York: Greenwood Press.
- Buschman, John E. (2003). *Dismantling the Public Sphere: Situating and Sustaining Librarianship in the Age of the New Public Philosophy*. Westport, CT: Libraries Unlimited .
- Campana, K., Mills, J. E., & Martin, M. H. (2019). The role of community data in helping public libraries reach and serve underserved communities. In *Information in Contemporary Society: 14th International Conference, iConference 2019, Washington, DC, USA, March 31–April 3, 2019, Proceedings 14* (pp. 247-253). Springer International Publishing.
- Campana, K., Mills, J. E., Kociubuk, J., & Martin, M. H. (2022). Access, advocacy, and impact: How public libraries are contributing to educational equity for children and families in underserved communities. *Journal of Research in Childhood Education*, 36(4), 561-576.
- Creswell, J. W. (1998). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five traditions*. SAGE Publications, Incorporated.
- Du, Y. (2011). Enhancing social inclusion of rural libraries: a community outreach approach. In *Proceedings of the 2011 iConference* (pp. 664-666).
- Estabrook, L. S. 1979. Emerging trends in community library services. *library trends* 28(2): 151-164. Available from: <https://core.ac.uk/download/pdf/4816417.pdf#page=34>
- Fisher, K. E., Erdelez, S., & McKechnie, L. (Eds.). (2005). *Theories of information behavior*. Information Today, Translated by Firoozeh Zare Farashbandi, Mohsen Haji Zein al Abedini, Gholam Reza Heydari, and Leila Makbabi Fard, edited by Zahed Bigdeli, Tehran: Ketabdar [in Persian].
- Ghayouri, Z (2023). Identifying th Capacity of Public Libraries with a Focus on Creating Social Capital: A Systematic Review, *Library and Information Science Research*, 13(1), 144-161 [link]. [In Persian]
- Gidley, J., Hampson, G., Wheeler, L., & Bereded-Samuel, E. (2010). Social inclusion: Context, theory and practice. *The australasian journal of university community engagement*, 5(1), 6-36.
- Gillard, T. H. J. (2008). Introductory remarks. Paper presented at the Education, Employment and Social Inclusion Symposium, Melbourne.
- Hart, G. (2012). Moving beyond 'outreach': Reflections on two case studies of community library services in South Africa. *South African Journal of Libraries and Information Science*, 80(2), 42-55.
- Harvell, S. A. (1976). Pioneer in Outreach Services: The YMCA Library 1850-1920. *North Carolina Libraries*.
- Hassan zadeh, M., Mahmoodi, H., Haseli, D., & Mehrabi, N. (2022). Prioritizing Actions of Public Libraries in Iran to Increase the Users' Overall Satisfaction based on the Kano Model and Asymmetric

- Performance Effect. *Sciences and Techniques of Information Management*, 8(4), 359-380. doi: 10.22091/stim.2021.6854.1567 [in Persian].
- Kahlert, M. (2000, October). Lifelong Learning--A Public Library Perspective. For full text: <http://www.alia.org.au/conferences/alia2000/proceedings/maureen.kahlert.html>.
- Keshvari, M. (2010). Applying social media in public libraries, *quarterly of Library and Information*, (55), 9-33 [in Persian].
- Keshvari, M. (May 17-18, 2022). *Feasibility of library outreach services through partnership services with local delivery and development offices of Khorramabad city*, International Conference On Design And Development Of Public Library Services, Shiraz, Iran [in Persian].
- Keshvari, M., & CheshmehSohrabi, M. (2024). Visualization of Hot Topics and Global Trends in Community Librarianship (With an Emphasis on the Role of Public Libraries). *Public Library Quarterly*, 1-26.
- Kuckartz, U., & Rädiker, S. (2019). *Analyzing qualitative data with MAXQDA* (pp. 1-290). Cham: Springer International Publishing.
- Malekani, A. W., & Benard, R. (2018). Effective outreach techniques for the promotion of library information resources in academic libraries in Tanzania: A case of Sokoine National Agricultural Library. Available at: http://41.73.194.142/bitstream/handle/123456789/2374/Effective%20outreach%20techniques%20for%20the%20promotion%20of%20library%20information_2018.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Marshall, B., Cardon, P., Poddar, A., & Fontenot, R. (2013). Does sample size matter in qualitative research?: A review of qualitative interviews in IS research. *Journal of computer information systems*, 54(1), 11-22. DOI: 10.1080/08874417.2013.11645667
- Mollae, E., Shabani, A., & Rezaei Aderyani, R. (2013). Recognition of the ways of improving services peripheral in the province of Isfahans' public libraries from the viewpoints of users based on IFLA and UNESCO guidelines. *Journal of Information Systems and Services*, 2(3), 43-54 [in Persian].
- Muddiman, D. (2000). Theories of social exclusion and the public library. In *Open to all?: The public library and social exclusion* (pp. 1-15). London: Resource: The Council for Museums, Archives and Libraries.
- Omidkhoda, M., Abazari, Z., Mirhosseini, Z., & Hariri, N. (2021). Investigating the Components of Appropriate Planning for Cultural Activities of Public Libraries and Providing a Model for it. *Library and Information Science Research*, 10(2), 248-270. doi: 10.22067/infosci.2021.23835.0 [in Persian].
- Ottoson, J. M., & Green, L. W. (2005). Community outreach: from measuring the difference to making a difference with health information. *Journal of the Medical Library Association*, 93(4 Suppl), S49.
- Sandelowski, M. (1995). Sample size in qualitative research. *Research in nursing & health*, 18(2), 179-183. DOI: 10.1002/nur.4770180211
- Sharbatian, M.H. (2012). A reflection on the semantic link of social capital components and the degree of benefit from social health among the students of Payam Noor University of Mashhad, *Quarterly of Sociological Studies of Youth*, 5(2), 149-174. [In Persian].
- Shera, J. H. (1965). The library as an agency of social communication. *Journal of Documentation*, 21(4), 241-243.
- Sridhar, M. S. (1994). Non-users and non-use of libraries. *Library Science with a slant to Documentation and Information Studies*, 31(3), 115-128.
- Upjohn, M. J., & Fitchett, D. J. (2008). Library on Location: Taking library services outside the library walls.
- Van Dijk, T. A. (2013). *News as discourse*. Routledge: USA
- Whitney, W., Dutcher, G. A., & Keselman, A. (2013). Evaluation of health information outreach: theory, practice, and future direction. *Journal of the Medical Library Association: JMLA*, 101(2), 138.

Williment, K. W. (2009). It takes a community to create a library. *Partnership: The Canadian Journal of Library and Information Practice and Research*, 4(1).

Yarrow, A., & McAllister, S. (2018). Trends in mobile and outreach services. *Public Library Quarterly*, 37(2), 195-208.

پیوست ۱

پیوست ۱ - عناوین اخبار منتخب لحاظ شده در تحلیل پژوهش حاضر

ردیف	عنوان خبر	تاریخ انتشار خبر
۱	اجرای مقدمات طرح کتاب‌درمانی در کانون اصلاح و تربیت اردبیل (اردبیل)	۱۳۹۴/۱۲/۲۶
۲	افتتاح کتابخانه سیار روستایی (ماهدشت)	۱۳۹۴/۰۹/۰۲
۳	آغاز به کار اولین کتابخانه سیار کانتینری کشور در مشهد (خراسان رضوی)	۱۳۹۴/۱۱/۲۰
۴	اولین نشست کتاب‌خوان عشایری کشور برگزار شد (کهگیویه و بربر احمد)	۱۳۹۴/۱۱/۲۴
۵	برگزاری کتاب‌خوان ویژه نابینایان در رشت (گیلان)	۱۳۹۴/۱۲/۲۵
۶	خدمات به کودکان با نیازهای ویژه؛ تجلیل از مقام انسانیت	۱۳۹۴/۱۱/۱۴
۷	به همت کتابدار کتابخانه عمومی باقرالعلوم (ع) نکا برگزار شد؛ قصه‌گویی و جمع‌خوانی کتاب در طبیعت روستای برمازارمرود	۱۳۹۵/۰۷/۰۳
۸	راه‌اندازی کتابخانه سیار سفیر دانایی در روستای علی‌آباد باغخواص (ورامین)	۱۳۹۵/۰۶/۱۰
۹	کوله کتاب به شهر شکوفه‌های زیتون رسید (گیلان)	۱۳۹۵/۰۶/۰۱
۱۰	به اهتمام کتابخانه دانش خورموج: برگزاری نشست کتاب‌خوان در مدرسه عشایری دشتی	۱۳۹۵/۰۸/۱۳
۱۱	به همت اداره کل کتابخانه‌های عمومی البرز انجام شد؛ اهدای کتاب و اسباب‌بازی به کودکان زلزله‌زده کرمانشاهی در آستانه نوروز ۹۷	۱۳۹۶/۱۲/۰۶
۱۲	همزمان با سالروز تأسیس نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور انجام شد؛ برگزاری تور کتاب کودک توسط کتابخانه عمومی دکتر شریعتی در «روستای وچکبود»	۱۳۹۶/۱۲/۲۱
۱۳	در ایام گرامیداشت کتاب، کتابخوانی و کتابدار؛ کتابداران به دیدار سالمندان رفتند	۱۳۹۶/۰۷/۲۷
۱۴	با هدف اشاعه عدالت مطالعاتی در مناطق مختلف استان بوشهر صورت گرفت؛ اجرای طرح «کتاب‌رسان سیار» به اهتمام کتابخانه عمومی بنه گز	۱۳۹۶/۱۰/۲۴
۱۵	در راستای ترویج عدالت مطالعاتی در مناطق محروم صورت گرفت؛ ترویج کتابخوانی در روستاهای محروم شهرستان بندرلنگه	۱۳۹۶/۱۰/۳۰
۱۶	همزمان با سالروز تأسیس نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور؛ کتابخانه سیار «نور امید» به حاشیه شهر مشهد رسید	۱۳۹۶/۱۲/۲۷
۱۷	با مشارکت نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور؛ نخستین کتابخانه سیار اتوبوسی یزد به بهره‌برداری رسید	۱۳۹۶/۱۰/۱۱
۱۸	دغدغه کتابداری که زلزله خانه و کاشانه‌اش را خراب کرده است؛ افزایش روحیه کودکان با برگزاری کلاس‌های نقاشی و قصه‌گویی	۱۳۹۶/۱۰/۲۷
۱۹	گزارشی از اقدامی مطالعه‌محور با مشارکت کتابداران سبزواری؛ عشایر روستای چاه تلخ یک روز را با کتاب گذراندند	۱۳۹۶/۱۲/۰۵
۲۰	توسط مدیر کل کتابخانه‌های عمومی استان صورت پذیرفت؛ عیادت و سرکشی از کودکان بستری در بیمارستان امام خمینی (ره) شهر ایلام	۱۳۹۶/۱۰/۲۷
۲۱	با هدف ایجاد نشاط در کودکان مناطق زلزله‌زده صورت گرفت؛ حضور کتابدار ایلامی در مناطق آسیب‌دیده سرپل ذهاب	۱۳۹۶/۱۰/۰۶

فصلنامه تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی (زودآیند/ ویرایش نشده)

ردیف	عنوان خبر	تاریخ انتشار خبر
۲۲	با هدف امدادرسانی اجتماعی و کاهش آلام و افسردگی کودکان؛ ارسال دومین سری از محموله‌های اهدایی نهاد به مناطق زلزله‌زده	۱۳۹۶/۱۰/۰۲
۲۳	مستول کتابخانه عمومی ۹ دی برزول مطرح کرد؛ استقبال گرم عشایر نهاوندی از برگزاری جشنواره کتابخوانی رضوی	۱۳۹۷/۰۵/۰۲
۲۴	در شهرستان تویسرکان صورت گرفت؛ شرکت خانوادگی عشایر منطقه قلقلرود در جشنواره کتابخوانی رضوی	۱۳۹۷/۰۵/۰۹
۲۵	به همت اداره کتابخانه‌های عمومی ملارد انجام شد؛ اتوبوس سفیر دانایی در روستای ارغش آباد بخش صفادشت ملارد	۱۳۹۷/۰۷/۲۷
۲۶	کتابدار کتابخانه ابن‌یمین فریومدی روستای فرومد سمنان بیان کرد: «مهمان خراسان» اثر مورد استقبال کودکان روستای فرومد در هشتمین جشنواره کتابخوانی رضوی	۱۳۹۷/۰۶/۱۲
۲۷	پیوند «کتاب، دانش آموز، معلم» در شیراز؛ دانش آموزان ناشنوای مدرسه کاشف میزبان ویژه برنامه هفته کتاب شدند	۱۳۹۷/۰۸/۲۲
۲۸	یک روز هیجان‌انگیز در کتابخانه سیار شهر پاکدشت	۱۳۹۸/۰۲/۱۱
۲۹	مدیرکل کتابخانه‌های عمومی کهگیلویه و بویراحمد خبر داد؛ ارسال اقلام فرهنگی و هدایای کتابداران استان به مناطق سیل‌زده خوزستان	۱۳۹۸/۰۱/۲۷
۳۰	با هدف کاهش آلام کودکان در مناطق سیل‌زده انجام شد؛ پویش «بهار مهربانی» در کتابخانه‌های عمومی لرستان	۱۳۹۸/۰۱/۳۱
۳۱	با هدف اجرای برنامه‌های فرهنگی در محل استقرار سیل‌زدگان؛ کتابخانه‌های سیار «بهار مهربانی» استان تهران در خوزستان مستقر شدند	۱۳۹۸/۰۱/۲۷
۳۲	کودکان عشایر یارم طاقلو استان همدان؛ گنجی در میان کوه الوند	۱۳۹۸/۰۴/۱۱
۳۳	پایتخت گچ دیروز، روستای دوستدار کتاب امروز؛ وقتی کامیون‌دارها کتابخانه‌دار می‌شوند	۱۳۹۸/۰۲/۰۲
۳۴	با هدف اجرای برنامه‌های فرهنگی در مناطق سیل‌زده؛ چهار کتابخانه سیار «بهار مهربانی» از استان‌های تهران و البرز وارد خوزستان شدند	۱۳۹۸/۰۱/۲۶
۳۵	دبیر اجرایی مدرسه جهادی خواندن خبر داد؛ اجرای برنامه‌های فرهنگی و توزیع کمک‌های مردمی در لرستان	۱۳۹۸/۰۲/۰۲
۳۶	با برگزاری جشنواره بهار مهربانی در رشت؛ کودکان گیلانی شادی‌هایشان را با کودکان مناطق سیل‌زده تقسیم کردند	۱۳۹۸/۰۱/۲۹
۳۷	در آستانه دهه کرامت؛ ویژه‌برنامه نسیم مهربانی در خرم‌آباد برگزار شد	۱۳۹۸/۰۴/۱۲

پیش‌نشر نشده